

Emilia Zimnica-Kuzioła

Stosunek Polaków do osoby i nauczania Jana Pawła II po 2005 r. na podstawie komunikatów CBOS

Łódzkie Studia Teologiczne 22, 229-237

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EMILIA ZIMNICA-KUZIOLA
Uniwersytet Łódzki

STOSUNEK POLAKÓW PO 2005 R. DO OSOBY I NAUCZANIA
JANA PAWŁA II
NA PODSTAWIE KOMUNIKATÓW CBOS

Minęło kilka lat od śmierci papieża Jana Pawła II, warto zastanowić się, czy Polacy nadal pamiętają o nim, czy jest dla nich autorytetem, którego przesłania starają się wprowadzać w życie codzienne. A może jest dla nich tylko „ikoną”, przedmiotem dumy narodowej? Te i inne pytania stały się punktem wyjścia socjologicznej refleksji, opartej na reprezentatywnych danych statystycznych CBOS-u. Od 2005 r. instytucja ta opracowała kilkanaście raportów, dotyczących wielkiego Rodaka. Autorka zestawia ich wyniki, pokazując szczególną więź Polaków z osobą i nauczaniem Jana Pawła II.

Sondaże porównawcze przeprowadzone w 2005 r. w różnych krajach Europy (w Polsce, na Węgrzech, Słowacji i w Czechach) świadczyły o wyjątkowym stosunku Polaków do Jana Pawła II, o silnej więzi łączącej ich z Papieżem. Najwyżej spośród innych nacji oceniają zasługi jego pontyfikatu dla współczesnego świata, lepiej – według deklaracji – znają treści papieskiego nauczania i częściej uznają wskazania Jana Pawła II za obowiązujące we własnym życiu. Niewątpliwie polski Papież miał w swojej ojczyźnie ogromną siłę oddziaływania, duży wpływ na religijność rodaków¹.

Kolejne badanie CBOS przeprowadzone w czerwcu 2005 r. zdominowała tematyka pożegnania Wielkiego Papieża. Obserwatorzy odnotowali wielki zryw narodowy, pisali, iż były to rekolekcje, które objęły zasięgiem miliony Polaków: „Pożegnanie z Janem Pawłem II miało w Polsce charakter święta, które swoją niezwykłą atmosferą przypominało jedynie jego pielgrzymki do ojczyzny. Polacy przez ponad tydzień żegnali się z Ojcem Świętym na różne sposoby: indywidualnie i wspólnotowo, w różnych wymiarach: osobistym, religijnym, narodowym, a także w różnych miejscach: w domu, w kościele, w przestrzeni publicznej [...]. Odpowiedzi nie oddają więc atmosfery tamtych niezwykłych dni, wyczuwalnego wtedy zbiorowego uniesienia i przeżycia duchowego, a także dumy z tego, że ludzie mają tyle inwencji, umiejętności organizacyjnych i wspólnymi siłami potrafią nadać tak piękną formę

¹ Komunikat CBOS, *Polacy, Węgrzy, Czesi i Słowacy o papieżu Janie Pawle II*, BS(108)2005, czerwiec 2005.

pożegnaniu rodaków z Ojcem Świętym”². W pogrzebie Papieża – dzięki transmisjom telewizyjnym i radiowym – uczestniczyło 95% rodaków. Polacy, odpowiadając na pytanie o najlepszy sposób uczczenia pamięci Jana Pawła II, zdecydowanie opowiedzieli się za „budowaniem solidarności społecznej i rozwijaniem dzieł miłosierdzia”. Większość respondentów uznała, że należy propagować treści papieskiego nauczania, znacznie mniej zwolenników miała idea stawiania Ojcu Świętemu pomników i nadawania imienia Jana Pawła II obiektom użyteczności publicznej.

Rok po śmierci Papieża przeprowadzono badanie, którego celem była diagnoza więzi łączących Polaków z Ojcem Świętym, religią i Kościołem (kwiecień 2006). „W tym czasie Polacy zachowali żywą pamięć o zmarłym papieżu – wspominali go (98%), modlili się o jego beatyfikację (77%) oraz kierowali do niego modlitewne prośby o pomoc w różnych sprawach (57%)”³ – czytamy w raporcie. Aż 72% respondentów deklarowało znajomość treści nauczania Papieża, a jeszcze więcej, bo 78% zapewniało, że uwzględniają jego wskazania moralne w życiu codziennym, 67% badanych stwierdziło, że wielki Rodak miał realny wpływ na ich życie osobiste.

Nie odnotowano spadku autoidentyfikacji religijnych (95% wierzących w Boga), zmalała natomiast w ciągu roku liczba wiernych regularnie (co najmniej raz w tygodniu) praktykujących (z 63% do 56%). Nie czekając na oficjalne ogłoszenie Jana Pawła II błogosławionym, wierni zwracali się do niego w prywatnych modlitwach (dotyczyło to 57% Polaków). Do więzi z Ojcem Świętym przyznawały się częściej osoby aktywnie uczestniczące w praktykach religijnych, o prawicowych poglądach, kobiety, osoby starsze (powyżej 65 lat), mieszkańcy wsi i małych miejscowości. Wiąż z Papieżem, znajomość jego nauczania – według deklaracji – była najsłabsza wśród młodych ludzi (18–24 lata). Uczniowie i studenci najrzadziej też wskazywali na przemianę swego życia pod wpływem papieża. Co czwarty młody człowiek w ogóle nie deklarował identyfikacji z treściami nauk przekazywanych przez Ojca Świętego. I dopiero w kategorii wiekowej 25–34 lata odnotowano większe zainteresowanie nauką Papieża (pokolenie JPII?).

Można z całą pewnością stwierdzić, że *differentia specifica* religijności Polaków to relatywnie wysokie wskaźniki uczestnictwa w religijnych praktykach. W 2006 r. pisano: „Ponad połowa ankietowanych (56%) bierze w nich udział co najmniej raz w tygodniu, jedna piąta (19%) praktykuje raz lub dwa razy w miesiącu i niemal równie liczna grupa (17%) czyni to sporadycznie, tzn. kilka razy w roku. Ośmiu na stu respondentów (8%) przyznaje, że w ogóle nie uczestniczy w życiu religijnym Kościoła”⁴. Charakterystyczną cechą jest też społeczne zaufanie wobec instytucji „strzegącej wiary i obyczajów” (deklaracja ta dotyczyła 81% badanych, choć w wymiarze religijnym identyfikowało się z nią już tylko 63% respondentów). Religijny *freestyle*, „prywatyzacja życia religijnego”, dotyczyła osób niepraktykujących (bądź praktykujących sporadycznie), mających wysoką pozycję społeczną, wyższe pozio-

² Komunikat CBOS: *Refleksje i wspomnienia Polaków po śmierci Jana Pawła II*, BS(99)2005, czerwiec 2005, oprac. B. Wciórka.

³ Komunikat CBOS: *Więzi Polaków z Janem Pawłem II, Kościołem i religią*, BS(73)2006, kwiecień 2006, oprac. B. Wciórka.

⁴ Tamże, s. 14.

my wykształcenia, mieszkańców wielkich miast, ludzi młodych – uczniów i studentów (respondenci „wierzący na swój własny sposób” stanowili jedną trzecią uczestników sondażu).

W 2007 r., czyli już dwa lata po śmierci Papieża, nie odnotowano zasadniczych zmian w zakresie częstotliwości religijnych praktyk, ale zwiększył się procent osób wierzących, nie stosujących się do wskazań Kościoła (z 32% do 39%). W tym czasie dużo emocji budził problem lustracji duchowieństwa i to mogła być prawdopodobna przyczyna spadku zaufania do tej instytucji. Badacze odnotowali znacznie słabsze natężenie więzi Polaków z nowym papieżem, Benedyktem XVI (np. już tylko 45% badanych zadeklarowało znajomość treści jego nauczania)⁵.

Według badań z czerwca 2009 r., większość Polaków dostrzegła niezwykle istotną rolę pielgrzymek Jana Pawła II do ojczyzny (było ich 8, Papież spędził w ojczyźnie 66 dni swego pontyfikatu)⁶ zarówno w aspekcie ogólnonarodowym (71% badanych), jak i w wymiarze indywidualnym, w życiu osobistym (69%). Szczególne znaczenie respondenci nadają pierwszej pielgrzymce z czerwca 1979 r. – ich zdaniem przyczyniła się ona do transformacji społeczno-politycznej, do powstania w sierpniu 1980 r. „Solidarności”, do obalenia systemu komunistycznego i do odzyskania – w 1989 r. – suwerenności narodowej. „Im respondenci są młodszy, lepiej wykształceni i sytuowani oraz mają wyższą pozycję zawodową, tym rzadziej na ogół podkreślają znaczenie wszystkich papieskich pielgrzymek”⁷ – czytamy w raporcie. Generalnie ważna wydaje się konstatacja dotycząca młodych ludzi (18–34 lata), w tym uczniów i studentów – „należą do tych, którzy rzadziej niż inni mają świadomość, że ich życie zmieniło się pod wpływem Papieża–Rodaka. Wynika to zapewne z faktu, że część z nich nie zetknęła się osobiście z Papieżem i jego nauczaniem”⁸. (Z badania zrealizowanego 4 lata wcześniej, w 2005 r., wynika, że tylko 34% Polaków w wieku 18–24 lata spotkało go bezpośrednio). Także w tym badaniu potwierdziła się zaobserwowana wcześniej prawidłowość – młodzi rzadziej niż przedstawiciele pozostałych kategorii wiekowych przyznają, że kierują się w życiu nauczaniem Jana Pawła II, rzadziej go wspominają, słabsze są ich więzi duchowe z Papieżem–Polakiem, z religią i z Kościołem.

W ciągu czterech lat od śmierci Jana Pawła II wzrósł odsetek osób deklarujących wiarę subiektywną, „sprywatyzowaną”, „pozakościelną” – w 2005 r. 31,5% badanych wybrało opcję: „wierzę na swój sposób”, w 2009 r. już 41% ankietowanych stwierdziło, że wierzą, ale „bez stosowania się do wskazań Kościoła.” Jeśli chodzi o praktyki religijne, 56% respondentów uczestniczyło w mszach, nabożeństwach co najmniej raz w tygodniu, ale 11% przyznało, że w ogóle nie partycypuje w ekle-

⁵ Komunikat CBOS: *Polacy wobec Kościoła oraz nauczania papieża Benedykta XVI, dwa lata po śmierci Jana Pawła II*, maj 2007, BS(78)2007, oprac. R. Boguszewski, s. 2.

⁶ Komunikat CBOS: *Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do ojczyzny – rocznicowe refleksje*, czerwiec 2009, BS(83)2009, oprac. B. Wciórka.

⁷ Tamże, s. 6.

⁸ s. 12. W raporcie z czerwca 2005 r. czytamy, że osobisty kontakt z Papieżem przekładał się na deklaracje o silniejszej więzi z nim. Osoby, które przeżyły spotkanie częściej przyznawały, że przesłanie Jana Pawła II jest dla nich ważne, wciąż aktualne, że starają się kierować w życiu jego wskazówkami (*Refleksje i wspomnienia Polaków po śmierci Jana Pawła II*, BS(99)2005, czerwiec 2005, oprac. B. Wciórka, s. 13–14).

zjalnym życiu religijnym. Od 2005 r. podwoił się też odsetek niezdecydowanych, obojętnych religijnie i niewierzących (z 3% do 6%). W 2009 r. nadal uprawniony był wniosek, że większość Polaków identyfikuje się z Kościołem katolickim i wysoki poziom religijnych praktyk jest cechą dystynktywną polskiej religijności. „Wyniki naszych badań upoważniają więc do stwierdzenia, że Polacy w większości nadal są wierni dziedzictwu, jakie pozostawił im Jan Paweł II”⁹ – rekapitułuje, opracowująca raport, Bogna Wciórka.

W badaniu CBOS z października 2009 r. ankietowani Polacy uznali Jana Pawła II za najwyższy autorytet, wzór osobowy w życiu publicznym (59%), na drugim miejscu znaleźli się *ex aequo* Lech Wałęsa i Józef Piłsudski (tylko po 5% wskazań). Charakterystyczne, że w sferze życia codziennego ci respondenci, którzy przyznali, że uznają autorytet konkretnej osoby, jej wyjątkowy wpływ na własne życie, najczęściej wymieniali rodziców (52%), natomiast 17% badanych (co szósta osoba) wskazało na dziadków i na papieża Jana Pawła II. W tym rankingu nauczyciele, wychowawcy uzyskali tylko 5% głosów. Okazuje się, że we współczesnym świecie tradycyjny krąg rodzinny jest istotnym środowiskiem kształtowania życiowych postaw. „Znaczących innych” spoza rodziny zdecydowanie dystansuje Papież – jest nie tylko wybitną postacią polskiej kultury, ale – jak wynika z deklaracji – osobistym wzorem, mającym bezpośredni wpływ na codzienność badanych.

Z raportu opracowanego w 2010 r. dowiadujemy się, że 41% ankietowanych zetknęło się z Janem Pawłem II bezpośrednio – podczas jego wizyt w ojczyźnie – podczas nabożeństw, spotkań, na trasie przejazdu. Polacy uczestniczyli też w audiencjach w Watykanie i w Castel Gandolfo (6%). W ciągu pięciu lat od śmierci papieża zmniejszył się odsetek respondentów deklarujących znajomość jego nauczania (z 79% do 56%), ale jednocześnie i paradoksalnie 65% badanych zapewniło, że treści owego nauczania stara się wprowadzać w życie i niemal tyle samo badanych (62%) stwierdziło, że rzeczywiście pod wpływem przesłania Ojca Świętego zmienili swoje postępowanie. Z drugiej strony niemal połowa ankietowanych (48%) nie zauważa w swoim środowisku osób, które *de facto* w swoim życiu kierują się nauczaniem papieża.

Polacy (91% ankietowanych) są przekonani, że Jan Paweł II miał ogromne zasługi dla rodaków i ojczyzny – wymieniają: wyzwolenie Polski, poprawę jej wizerunku i polskich obywateli w świecie, wpływ na upadek komunizmu, wspieranie demokracji, stworzenie warunków do integracji Polski z Unią Europejską. Papież postrzegany był jako „katalizator” przemian ustrojowych nie tylko w naszym kraju, ale i w Europie Środkowo-Wschodniej. Lista zasług Papieża w wymiarze religijnym jest bardzo długa, najczęściej respondenci mówią o kształtowaniu sumień, umocnieniu wiary w Boga i religijności. Doceniają także jego starania o pokój na świecie, budowanie więzi z młodzieżą, dążenie do zbliżenia między różnymi religiami, narodami. To oczywiście nie wszystkie działania papieża, które zostały przywołane i docenione przez ankietowanych.

⁹ Tamże, s. 22.

Zapytani o słowa, wyrażenia Ojca Świętego, które szczególnie zapisały się w ich pamięci, ankietowani najczęściej wspominali: „Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze Ziemi. Tej Ziemi”, „Nie lękajcie się”, „Ojczyzna to moja matka”, „Otwórzcie drzwi Chrystusowi”, „Nawracajcie się”, „Totus Tuus”, „Żal odjeżdżać”, „Młodzież solą ziemi”, słynne zdanie księdza Twardowskiego, przywoływane przez papieża: „Spieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą”.

Warto podkreślić, że o szczególnej pozycji Jana Pawła II w ojczyźnie, decyduje nie tylko autorytet formalny papieża, najwyższy sprawowany przez niego urząd w Kościele, ale i charyzmatyczna osobowość wielkiego Polaka. Respondenci zaznaczali, że najbardziej ujęła ich jego „dobroć, łagodność, ciepło, serdeczność, wielkoduszność, miłość do ludzi, głęboka wiara i religijność, świętość, mądrość, inteligencja, otwartość, poczucie humoru, pogoda ducha, patriotyzm”¹⁰.

Według wyników badań, po upływie pięciu lat od „odejścia Papieża do domu Ojca”, pamięć o nim była wciąż żywa (a podtrzymywały ją – i nadal podtrzymują – obchody rocznic „papieskich”: wyboru na stolicę Piotrową, śmierci), filmy dokumentalne i fabularne dotyczące jego osoby i pontyfikatu, wydawnictwa książkowe jemu poświęcone. Niemniej badacze zaobserwowali osłabienie zapału Polaków, o czym może świadczyć stopniowo zmniejszający się odsetek tych, którzy obserwują istnienie wpływu nauczania Jana Pawła II na własne życie. Okazuje się, że kiedy emocje wygasają, coraz trudniej Polakom wprowadzać w codzienność niełatwe wskazania moralne przewodnika duchowego.

Rok 2011 był szczególny dla osób oczekujących beatyfikacji Jana Pawła II, aż 95% ankietowanych uznało to wydarzenie za wyjątkowe dla narodu, a także w wymiarze rodzinnym (85% ankietowanych) i osobistym (83% badanych). Trzy czwarte respondentów uznało doniosłość tego wydarzenia dla Europy i świata¹¹. Z raportu *Czekając na beatyfikację Jana Pawła II* dowiadujemy się, że 80% Polaków wyraża przekonanie o wpływie Papieża na życie większości rodaków. Taki pogląd wyrażają częściej osoby praktykujące, o poglądach prawicowych. Jednocześnie maleje odsetek osób, które deklarują przemianę własnej egzystencji dzięki papieskiemu nauczaniu (w 2005 r. 70%, w 2011 już tylko 58%). Polacy w ciągu sześciu lat od śmierci Jana Pawła II kultywowali pamięć o nim, wspominali go, rozmawiali o nim i nie czekając na oficjalne ogłoszenie błogosławionym, zanosili prośby do Boga za jego pośrednictwem. Rodacy (93%) uważają Jana Pawła II za autorytet moralny, ale tylko 66% deklaruje kierowanie się w życiu jego wskazówkami (to o 18% mniej niż w 2005 r.). Natalia Hipsz pisze: „Pamięć o Ojcu Świętym jest w Polsce wciąż żywa, a rola przypisywana jego działalności – znacząca. I choć Jan Paweł II pozostaje kimś wyjątkowym dla przeważającej części rodaków, zwłaszcza tych bardziej religijnych, pamięć o jego dokonaniach nie do końca opiera się próbie czasu, choćby ze względu na to, że w dorosłe życie wchodzi kolejne młode roczniki, które pontyfikatu Jana Pawła II nie miały szansy przeżyć świadomie [...]. Wyniki tegorocznego badania

¹⁰ Komunikat CBOS: *Jan Paweł II w pamięci i w życiu Polaków*, BS(47)2010, kwiecień 2010, s. 3; oprac. R. Boguszewski.

¹¹ Komunikat CBOS: *Polacy, Czesi, Słowacy i Węgrzy o beatyfikacji Jana Pawła II*, BS(50)2011, kwiecień 2011, oprac. R. Boguszewski.

ukazują niepowtarzalną rolę, jaką w opinii Polaków Jan Paweł II odegrał w historii Polski i świata, ale zarazem kruchość ludzkiej pamięci zacieranej przez nieubłagane upływający czas¹².

W 2011 r. CBOS, przy współpracy Centrum Myśli Jana Pawła II, opracował raport: *W dwadzieścia lat później. Polacy o Janie Pawle II i jego nauczaniu w rocznicę pielgrzymki do wolnej Polski*. Pokazuje on stopień internalizacji wskazań moralnych papieża w życiu codziennym Polaków, prezentuje aktualne poglądy społeczeństwa na temat obecności krzyża w przestrzeni publicznej, stosunek do instytucji Kościoła. Okazuje się, że poglądy Polaków zbieżne są z nauczaniem papieża w wielu kwestiach, np. najważniejszą wartością jest dla nich rodzina (92% badanych zgodziło się za stwierdzeniem, że „trwała rodzina powinna pozostać wzorem dla ludzi”). Z drugiej strony istnieje duże przyzwolenie na pozamałżeńskie związki seksualne (62% akceptacji dla stwierdzenia: „ludzie muszą się lepiej poznać zanim zdecydują się na związek dwóch osób”; 14% dla opinii „seks to atrakcja, której nie wolno niczym ograniczać”; 12% dla zdania: „małżeństwo nie wymaga wyłączności”).

Za ochroną życia „od poczęcia do naturalnej śmierci” opowiedziało się 86% respondentów i co ciekawe, od 2007 r. wzrosła liczba zdecydowanych zwolenników opcji *pro-life* (będących za ochroną życia niezależnie od okoliczności) z 33% do 55%. W kwestii aborcji 55% badanych jest zdania, że przerywanie ciąży powinno być dopuszczone w przypadku stwierdzenia wad płodu, ale z kolei 91% nie zgadza się z opinią, że „ciążę można usunąć, gdy urodzenie dziecka przeszkodziłoby kobiecie w karierze”. Generalnie z nauczaniem Jana Pawła II odnoszącym się do praw każdego człowieka (także nienarodzonego) do życia, częściej zgadzają się ludzie wierzący, praktykujący, o prawicowych poglądach politycznych.

Jeśli chodzi o kwestię obecności symbolu krzyża w miejscach i budynkach publicznych, ponad połowa badanych (57%) wyraziła opinię, że ze względu na większość chrześcijańską w Polsce, obywatele mają prawo do umieszczania znaku wiary w przestrzeni publicznej; dla 24% respondentów kwestia krzyża nie jest istotna, a 17% badanych uznało, że trzeba uwzględnić zdanie mniejszości i jeśli komuś krzyż przeszkadza, należy go usunąć. Pół roku później, w grudniu 2011 r., przeprowadzono kolejne badanie opinii Polaków w sprawie obecności krzyża w przestrzeni publicznej¹³. Jego wyniki były już inne: aż 88% respondentów wyraziło akceptację dla obecności krzyża w szkołach i urzędach. Jeżeli chodzi o obecność znaku chrześcijaństwa w sali obrad Sejmu, 60% respondentów uważało, że powinien on tam pozostać.

W roku beatyfikacji Jana Pawła II toczyła się w mediach ożywiona dyskusja na temat roli Kościoła w Polsce, okazuje się, że nie można mówić o dużej polaryzacji stanowisk, 56% Polaków bowiem wyraża pozytywny stosunek do tej instytucji. Charakterystyczne, że 86% ankietowanych zgodziło się ze stwierdzeniem Jana Pawła II, że „Kościół jest naszym wielkim wspólnym dobrem”.

¹² Komunikat CBOS: *Czekając na beatyfikację Jana Pawła II*, BS(49)2011, kwiecień 2011, s. 12, oprac. N. Hipsz.

¹³ Komunikat CBOS, *Obecność krzyża w przestrzeni publicznej*, BS(153)2011, grudzień 2011, oprac. B. Roguska.

Oceny działalności Kościoła rzymsko-katolickiego	Wskazania respondentów według terminów badań															Zmiany II–III '11
	X '06	I '07	V '07	IX '07	I '08	V '08	IX '08	III '09	IX '09	III '10	IV '10	VI '10	IX '10	I '11	III '11	
	w procentach															
Dobra	66	59	63	60	66	69	62	61	63	68	73	64	54	58	56	–2
Zła	24	29	21	27	24	24	27	30	25	23	18	25	35	30	32	+2
Pominięto „trudno powiedzieć”																

Źródło: Komunikat CBOS: *Oceny instytucji publicznych*, BS(30)2011, marzec 2011, oprac. M. Feliksiak.

PODSUMOWANIE

Jan Paweł II dla zdecydowanej większości Polaków był postacią szczególną, wybitną, najważniejszą w historii naszego kraju. Niemal wszyscy doceniają jego zasługi dla świata i ojczyzny. Równie ważny jest wpływ błogosławionego Papieża (a wkrótce pewnie świętego) na życie religijne rodaków. Nadal jest on nie tylko przedmiotem dumy narodowej, ale i „gwarantem żywotności polskiego katolicyzmu”¹⁴, wzorem osobowym, najwyższym religijnym, moralnym autorytetem. Stosunek Polaków do „swojego papieża” charakteryzował się dużą emocjonalnością, (szczególnie osoby, które zetknęły się z nim osobiście deklarują silną więź i pragnienie kierowania się w życiu jego wskazaniem, ale także ci, którzy nie mieli sposobności bezpośrednio spotkać Papieża darzą go wielką estymą). Trudno antycypować czy Polacy utrzymają wysokie wskaźniki religijności. Z pewnością kultywowanie pamięci o Janie Pawle II będzie miało wpływ na życie religijne wyznawców. Socjologowie są świadomi pewnej nieuchronności procesów sekularyzacyjnych, szczególnie dotyczą one młodych Polaków, podlegających silnym tendencjom kultury laickiej, konsumpcyjnej, postmodernistycznej. Już w tej chwili ponad 40% respondentów nie utożsamia się z nauczaniem Kościoła. Młodzi Polacy (18–24 lata) w porównaniu z innymi kategoriami wiekowymi wykazują najsłabsze zainteresowanie religią i nauczaniem Jana Pawła II. Oni też często „wierzą na swój sposób”, coraz bardziej oddalając się od *nomosu* doktryny chrześcijańskiej. To nie jest najlepsza prognoza na przyszłość z punktu widzenia „żywotności polskiego katolicyzmu”.

LITERATURA

Komunikaty CBOS (w porządku chronologicznym)

Polacy, Węgrzy, Czesi i Słowacy o papieżu Janie Pawle II, BS(108)2005, czerwiec 2005, oprac. B. Wciórka.
Refleksje i wspomnienia Polaków po śmierci Jana Pawła II, BS(99)2005, czerwiec 2005, oprac. B. Wciórka.

¹⁴ Por. J. Mariański, *Jan Paweł II jako gwarant żywotności polskiego katolicyzmu*, „Keryks” V/2006, s. 27–57.

**CENTRUM MYŚLI
JANA PAWŁA II**

Instytucja Kultury
m.st. Warszawy

K O M U N I K A T
Z B A D A Ń

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

Przedruk i rozpowszechnianie materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła

- Najważniejsze wydarzenia 2005 roku dla Polski i świata*, BS(16)2006, styczeń 2006, oprac. M. Strzeszewski.
- Więzi Polaków z Janem Pawłem II, Kościołem i religią*, BS(73)2006, kwiecień 2006, oprac. B. Wciórka.
- Polacy wobec Kościoła oraz nauczania papieża Benedykta XVI, dwa lata po śmierci Jana Pawła II*, maj 2007, BS(78)2007, oprac. R. Boguszewski.
- Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do ojczyzny – rocznicowe refleksje*, czerwiec 2009, BS(83)2009, oprac. B. Wciórka.
- Wzory i autorytety Polaków*, BS(134)2009, październik 2009, oprac. M. Herrmann.
- Jan Paweł II w pamięci i w życiu Polaków*, BS(47)2010, kwiecień 2010, oprac. R. Boguszewski.
- Oceny instytucji publicznych*, BS(30)2011, marzec 2011, oprac. M. Feliksiak.
- Czekając na beatyfikację Jana Pawła II*, BS(49)2011, kwiecień 2011, oprac. N. Hipsz.
- Polacy, Czesi, Słowacy i Węgrzy o beatyfikacji Jana Pawła II*, BS(50)2011, kwiecień 2011, oprac. R. Boguszewski.
- W dwadzieścia lat później. Polacy o Janie Pawle II i jego nauczaniu w rocznicę pielgrzymki do wolnej Polski*, BS(65)2011, czerwiec 2011, oprac. A. Dobrzyńska, P. Gierech.
- Obecność krzyża w przestrzeni publicznej*, BS(153)2011, grudzień 2011, oprac. B. Roguska.
- Mariański J., *Jan Paweł II jako gwarant żywotności polskiego katolicyzmu*, w: „Keryks” V/2006, s. 27–57.

ATTITUDE OF POLES TO JOHN PAUL II AND HIS TEACHING ACCORDING
TO CBOS RESEARCH
THE PUBLIC OPINION RESEARCH CENTER

Summary

The author compiled the findings of representative CBOS research conducted at the end of 2005 and the beginning of 2011. The research concerned the attitude of Poles towards John Paul II. For the vast majority of Poles John Paul II remains a special and outstanding figure, almost everyone appreciates his services to the world and his homeland. Equally important is the influence of the blessed Pope (soon probably a saint) on the religious life of his compatriots. He is still not only the object of national pride, but also a guarantor of vitality of the Polish Catholicism, a role model and the highest religious authority. The attitude of Poles towards “their own Pope” is intensely emotional. Especially the people who met him personally declare a strong bond and the willingness to follow his teaching in their lives. However, the respondents who failed to meet the Pope hold him in high esteem as well.

It is difficult to anticipate whether Poles will maintain high rates of religiousness. Certainly, cultivating the memory of John Paul II will impact on the religious life of believers. The sociologists realize some secularization processes are inevitable, especially among young Poles, affected by strong tendencies of the secular, consumer and postmodern culture. Even nowadays, over 40% of respondents refuse to identify themselves with the teaching of the Catholic Church. Young Poles (18–24 year olds) in comparison with other age groups are the least interested in religion and the teaching of John Paul II. Additionally, they often tend to “believe in their own way”, increasingly distancing from the Christian doctrine. It is not an optimistic prediction for the future from the point of view of “the vitality of the Polish Catholicism”.

Słowa kluczowe: autorytet religijny, badania CBOS, nauczanie Jana Pawła II, stosunek Polaków do Jana Pawła II, wzór osobowy